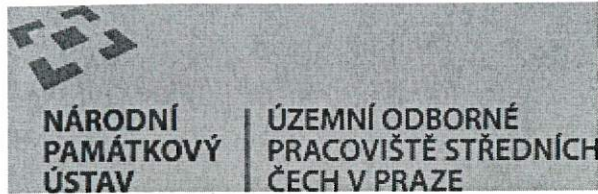

060/233 91/2020

Váš dopis čj. / ze dne: ŠKaPP/060/19107/2020/Mar
Naše čj.: NPU-321/19617/2020
Vyřizuje: Maděrová, Gottwaldová
Spisový znak: 820.2.

Město Nymburk
Náměstí Přemyslovců 163/20
288 02 NYMBURK
86abcdb

Praha 18. 3. 2020

Nymburk (správní obvod obce Nymburk), obnova hrobkových kaplí a pomníku v parku při kostele sv. Jiří, pozemky parc. č. 206/8, 220/1 v obci 537004 Nymburk a k.ú. 708232 Nymburk

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Dne 6. 3. 2020 jsme obdrželi vaši žádost o písemné vyjádření ve věci "obnovy hrobkových kaplí a pomníku v parku při kostele sv. Jiří (původní hřbitov) v Nymburce (nejedná se o kulturní památku), na pozemcích parc. č. 206/8, 210/1, v obci 537004 Nymburk a k. ú. 708232 Nymburk."

Přílohy žádosti:

- Restaurátorský průzkum a záměr na restaurování včetně průzkumu omítkových a barevných vrstev, Hrobkové kaple, park při kostele sv. Jiří (původní hřbitov)- Nymburk, zpracoval MgA. Josef Faltus (povolení k restaurování č.j. MK 17250/2003 – restaurování nepolychromovaných sochařských uměleckých děl ze sádry a kamene), Záryby – Martinov 205, 277 13 Kostelec nad Labem, IČ 869 04 132, datum zpracování: listopad 2019.

Charakteristika věci:

Hrobka rodiny Tuzarových je centrální stavbou v neogotickém stylu, kterému odpovídá i tvarosloví architektonických prvků fasády. Střecha je křížová, pokrytá nyní plechem. Zdivo kaple je smíšené, omítané. Na vnějším plášti je dochovaná vápenná omítková vrstva s bílým podnátěrem a okrovým finálním nátěrem s patrným kvádrováním. Interiér v této vrstvě nese bohatou šablonovou výzdobu s centrálním figurálním motivem. Druhá barevná vrstva v interiéru je bílá s malovaným modrým mramorováním a hnědým nápisem.

Druhá hrobka je otevřenou stavbou na obdélném půdorysu se sedlovou střechou. Plná je pouze zadní stěna, střecha spočívá na čtyřech kamenných sloupech sdružených s pilíři. Štít je dřevěný s řezbou (lomenice), krytina plechová. Nejstarší omítková vrstva na zadní stěně je vápenná, dochovaná převážně z čelní strany s barevnou vrstvou černo-okrového šachovnicového vzoru. Druhá vrstva na popsané opakuje černo-okrový šachovnicový vzor. Na dřevěných prvcích je zachováno několik vrstev nátěrů.

Dochovaná pomníková část hrobu Gustava Červinky je tvořena žulovými bloky a bronzovou deskou s portrétem zemřelého a reliéfem jeho domu v Nymburce.

Popis zamýšlených prací:

Hrobka rodiny Tuzarových – v interiéru dojde po dokumentaci k odkryvu starší vrstvy výzdoby, redukci dožilých omítkových vrstev, dočištění povrchu maleb, plošné fixaci, hloubkové injektáži rozvolněných omítkových vrstev a dutin, vyspravení omítkových vrstev vápennou omítkou, retuši barevné vrstvy, rekonstrukci šablonové výzdoby, rekonstrukci centrálního figurálního motivu, tvarovému doplnění centrálního kamene-menzy. V exteriéru bude provedena lokální mechanická redukce dožilých omítkových vrstev, konsolidace dochovaných omítek, vyspravení vápennou omítkou, doplnění chybějících omítek a článků, provedení finálního vápenného nátěru, doplnění chybějícího kamenného kříže, celkové výměně krytiny včetně podbití za pozinkový plech. Částečně dochovaný původní odtokový systém je navrženo neobnovovat s tím, že nové plechování bude v této partii vypádováno a bude mít větší přesah. Dále je doporučeno provedení drenážní vrstvy kolem stavby a osazení vhodných keřů. K zvážení je uvedeno osazení dveří – mříže ve stylu odpovídajícím charakteru stavby.

U druhé hrobky je navržena oprava střechy (zpevnění dřeva, očištění druhotných nátěrů, nahrazení dožilých konstrukcí tvarovou replikou, doplnění chybějících prvků, výměna krytiny za nový pozink variantně s nátěrem, nátěr dřeva). U výmalby na zadní stěně bude proveden odkryv čelní strany na původní šachovnicovou výmalbu (redukce dožilých omítkových vrstev, dočištění povrchu maleb, plošná fixace, vyspravení omítkových vrstev vápennou omítkou, retuš barevné vrstvy, rekonstrukce barevné výzdoby). U sloupů je navrženo čištění, lokální tvarové doplnění minerálním tmelem a obnovení spárování. K zvážení je uvedeno osazení dveří – mříže ve stylu odpovídajícím charakteru stavby.

U zachované části hrobu Gustava Červinky je navržena demontáž a transfer do atelieru, čištění, rozebrání stávajícího druhotného fundamentu, doplnění hrany terénu a zatravnění, zhotovení nového základu tři metry směrem dozadu od stávající uliční hrany, osazení žulových bloků. Je doporučeno doplnit kompozici o chybějící boční pilířek a přední svislou desku dle historické fotografie. Bronzová deska s portrétem bude čištěna, bude obnovena patina a provedena konzervace. Je doporučeno provedení kopie nápisové bronzové desky dle dochované fotografie (hliněný model, retuše v sádře, odlití do bronzu, patinace, konzervace, osazení).

Současný stav poznání dotčených kulturně historických hodnot:

Kostel sv. Jiří je zapsanou kulturní památkou pod rejstříkovým číslem 45259/2-1893 ÚSKP, kdy předmětem ochrany je pouze kostel sv. Jiří a st.p. 308. Projednávané objekty nejsou zapsány v ÚSKP a nejsou situovány v plošně chráněném území. Mají však přímou historickou i významovou vazbu na kostel sv. Jiří. Jsou jedinými dochovanými objekty, které významově i historicky dotváří prostředí této kulturní památky.

Původní hřbitovní kostel sv. Jiří je situován jihozápadně od historického opevněného jádra města na bývalém předměstí. Kostel vznikl v druhé polovině 16. století, upravený byl v roce 1900. Až do šedesátých let minulého století byl kostel obklopen hřbitovem. Nyní zde zůstaly zachovány pouze dvě volně stojící hrobky a jeden pomník, vybrané náhrobníky pak byl přeneseny do areálu Starého děkanství v Nymburce. Hrobka rodiny Tuzarových je centrální stavbou v neogotickém stylu datovanou nad portálem letopočtem 1886. V interiéru je zachována kvalitní výzdoba tvořená soutiskem několika šablon ještě s domalováním, uplatňuje se tak například brokátový vzor. Šablonová výzdoba doplňuje figurální malbu. Mladší vrstva, která popsanou překrývá, je dochována pouze torzálně. Tvoří ji monochromní světlý nátěr s nepravidelným kresebným dekorem v modré barvě (?). Druhá hrobka je stylovou antikizující stavbou s dominantními kamennými sloupy sduženými s pilastry. Jedná se o pozoruhodný příklad dobové kamenické práce. Vlastníky hrobky ani autora stavby se nepodařilo dohledat. Pomník Gustava Červinky je vlastně torzem původního hrobu tohoto profesora vysoké školy technické v Brně, který pocházel z Nymburka. Podílel se na přestavbě

drážďanského nádraží na začátku 90. let 19. století. S jeho profesním zaměřením souvisí také motiv tunelu s dnes nedochovanými kolejnicemi, který se uplatňuje na nymburském pomníku, jehož autorem je český sochař Vilém Amort (1864-1913), kamenické práce provedl K. Holub z Prahy. Amortem je signována bronzová deska s portrétem zemřelého, pod kterým je v reliéfu vyobrazen rodný dům Gustava Červinky v Nymburku č.p. 43.

Obě hrobky i pomník jsou posledními pozůstatky historického hřbitova kolem kostela sv. Jiří, který byl v letech 1967-69 z důvodu výstavby zimního stadionu zlikvidován. Tento čin lze považovat za velmi necitlivý a výrazný zásah do historické struktury sídla, při kterém zanikla řada cenných artefaktů i náleзовých situací. Projednávané objekty jsou v tomto kontextu významnými doklady dřívější podoby daného prostoru a svou existencí nadále připomínají jeho charakter. Jsou posledními nositeli tradice místa, které hrozí zánik. Z uvedených skutečností je zřejmé, že ačkoliv se nejedná o památkově chráněné objekty, je vhodné, aby byl přístup k jejich obnově veden způsobem, který je u kulturních památek běžný.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce:

-budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:

1. Budou odstraňovány pouze nesoudržné omítky a to šetrným způsobem pouze manuálně bez použití mechanických zařízení, jako je například bourací kladivo.
2. Struktura a barevnost doplňovaných omítek bude vyzkoušena na vzorcích, které budou předloženy k odsouhlasení pracovníkům památkové péče. Doplnované omítky musí navazovat na povrch a strukturu okolních omítek původních.
3. Obnova architektonického členění hrobky Tuzarových zejména obloučkový vlys a další profilované prvky bude provedena do původní podoby pomocí šablon (matric), které budou nejprve předloženy k odsouhlasení pracovníkům památkové péče.
4. Při doplňování či výměně částí dřevěných prvků hrobky ať už ozdobných či konstrukčních musí být použit shodný materiál, technologie a dodrženo tvarosloví.
5. Pro nátěr dřevěných prvků je možné použít syntetické nátěrové hmoty, ale tyto musí být prodyšná pro vodní páry směrem od dřeva, aby umožnily dřevu tzv. dýchat.
6. Pracovníkům památkové péče musí být předloženy k odsouhlasení barevné vzorky finálních vrstev omítek, dřevěných prvků i plechové střechy.
7. Tmel (umělý kámen), který bude použit k doplnění kamenných prvků antikizující hrobky, musí mít nižší výslednou pevnost než stávající pískovec a provádění doplňků z tohoto tmelu bude ověřeno na vzorcích.
8. V případě nástěnných maleb lze přistoupit k presentaci starší hodnotnější vrstvy, je však vhodné ponechat v určitém rozsahu referenční vzorek (nemusí být presentován), který bude dokládat podobu mladší vrstvy výmalby.
9. V rámci obnovy nástěnných maleb je vhodné, aby byly provedeny zkoušky navrhovaných postupů, které budou konzultovány s orgány památkové péče. Jedná se především o míru čištění, provádění barevných retuší i lokálních rekonstrukcí.

10. Navržený posun pomníku, který již nyní nemá vazbu na původní hrobové místo, je možné považovat za důstojný způsob presentace. V souvislosti se zemními pracemi je třeba kontaktovat příslušné archeologické pracoviště.
11. Navržené částečné doplnění chybějících prvků pomníku dle historické fotografické dokumentace je přijatelné s tím, že je vhodné konzultovat konkrétní podobu ve formě modelu před odlitím se zástupci památkové péče.
12. Doporučujeme, aby vlastník svolával kontrolní dny k upřesnění jednotlivých kroků prací.
13. K pracím na uměleckých a uměleckořemeslných dílech je žádoucí zpracovat závěrečnou zprávu, která dokumentuje konkrétní postup, použité technologie a materiály.

Odůvodnění:

Ad 1: Jelikož starší vrstvy omítek i barevných nátěrů představují nositele cenných historických informací, tak je nutné, aby při opravě fasády nedošlo k jejich zbytečnému odstranění, proto mohou být odstraňovány pouze nesoudržné omítkové vrstvy.

Ad 2: Je nutné, aby bylo respektováno a zachováno veškeré architektonické členění dotčené kapličky, a to v původních tvarech a profilacích. V opačném případě by mohlo dojít k narušení či trvalému poškození nejen hodnotných architektonických prvků objektu ale i jeho celkového architektonického výrazu.

Ad 3: Je nutné, aby bylo respektováno a zachováno veškeré architektonické členění hrobky Tuzarových, a to v původních tvarech a profilacích. V opačném případě by mohlo dojít k narušení či poškození nejen hodnotných prvků stavby ale i jejího celkového architektonického výrazu.

Ad 4: Pro zachování autenticity a materiálové kontinuity jednotlivých dřevěných prvků je nezbytné, aby při jejich opravě byly použity shodné materiály jako původní. Dále je nutné při opravě preferovat tradiční technologie a postupy, které jsou historicky ověřené a nevedou k možnému poškození v budoucnosti.

Ad 5: Lze přistoupit k použití syntetické nátěrové hmoty, nicméně tato musí být prodyšná pro vodní páry směrem od dřeva, aby umožnily dřevu tzv. dýchat. Tento fakt musí být doložen např. technickým listem či jiným dokumentem od výrobce. Pokud by byly použity nátěrové hmoty, které by tyto vlastnosti neměly, mohlo by časem dojít k degradaci dřevěných prvků, což je nežádoucí.

Ad 6: Finální barevnost jednotlivých prvků musí být ověřena na fyzických vzorcích, protože jedině na nich může být zodpovědně posouzeno konečné působení jednotlivých barevných odstínů a vhodnost jejich provedení.

Ad 7: Pevnost použitého tmelu (umělého kamene) nesmí po vyzrání převyšovat pevnost stávajícího kamene, zde pískovce, jinak by mohlo časem dojít k degradaci a ztrátě původního materiálu na úkor doplňovaného. Z tohoto důvodu by tmel pro doplňování neměl obsahovat cement. Provádění doplňků z tmelu (umělého kamene), zejména jejich barevnost, struktura a návaznost, musí být nejprve ověřena na vzorcích, protože jedině tak může být zodpovědně posouzena vhodnost jejich provedení.

Ad 8: Starší vrstva výmalby je patrně originální výzdobou, která má větší výtvarnou hodnotu než mladší překrytová vrstva. I tak je pro případnou budoucí badatelskou činnost vhodné ponechat na vybraném místě vzorek její podoby z důvodu stylových i technologických.

Ad 9: Některé restaurátorské postupy není možné blíže specifikovat před zahájením prací, proto je třeba ověřit jejich vhodnost na základě zkoušek. Jedná se především o procesy čištění, provádění retuší, rekonstrukcí či povrchových úprav. Tyto práce mají zásadní vliv na finální podobu díla. Nepochopením výtvarných a formálních slohových specifik může dojít k výrazným desinterpretacím a tím i k narušení kulturně historických hodnot díla.

Ad 10, 11: Zamýšlené práce přispějí k rehabilitaci podoby pomníku, která je nyní velmi ochuzena. Je však třeba postupovat důsledně dle zachovaných historických podkladů tak, aby nedošlo k desinterpretacím.

Ad 12: Konání kontrolních dnů je ověřeným způsobem efektivního dohledu nad průběhem prací.

Ad 13: Závěrečná zpráva je důležitým informačním materiálem o provedených pracích a zároveň i podkladem pro péči o objekt v budoucnu.

Mgr. Eva Zápalková
vedoucí odboru péče o památkový fond

